

# روان شناسی تحولی ۱

مدرس : میثم عزیزآبادی



## رشد اجتماعی :

در سال سوم زندگی ، **رابطه با همسالان** تغییر عمده ای می کند . کودک از این به بعد از تنها بازی کردن یا تماشای بازی دیگران کمتر استقبال می کند و **بیشتر دوست دارد که با کودکان دیگر ارتباط برقرار کند و در او تمایل به همکاری آشکار می شود** . گروه همسالان نیز همچون خانواده می تواند در **شکل گیری شخصیت** کودک موثر باشد .

از سن دبستان به بعد ، کودک بیشتر از مصاحبت با همسالان لذت می برد و بیشتر کودکان کودکستانی یک یا دو دست صمیمی دارند ؛ ولی این دوستی ها بسیار **ناپایدار** است و به سرعت تغییر می کند . اصولا کودکان از نظر اجتماعی بسیار انعطاف پذیر به نظر می آیند و مایلند دوست های زیادی داشته باشند . دوستان مورد توجه آنها معمولا کودکانی **همجنس** آنها هستند ؛ ولی دوست های زیادی نیز بین پسرها و دخترها ایجاد می شود . **گروههای بازی کودکان** معمولا کوچک است .

کودکان از حدود شش سالگی به بعد ، در بازی با گروه همسالان قوانین و دستورهایی را می پذیرند و به آن احترام می گذارند که اگر در موارد عادی همان دستورها از طرف بزرگسالان صادر شود ، آن اثر را ندارد و گاه مورد پذیرش قرار نمی گیرد .

در اغلب کودکان ، تاثیرات همسالان و بزرگسالان با هم ترکیب می شود و بر رفتار آنان تاثیر می گذارد . پذیرش و همکاری گروهی کودک نه تنها به اطاعت از دیگران ، از جمله بزرگسالان منجر می شود ، بلکه در واقع کودک اصول سلوک و رفتار با دیگران را می آموزد و در نتیجه این امر در روابط متقابل او با والدین نیز تاثیر می گذارد . آگاهی کودک از نقش جنس خود که بصورت ایفای نقش پدر ( در مورد پسرها ) و نقش مادر ( در مورد دخترها ) که در بازیهای کودکان این گروه سنی ظاهر می شود ، بستگی زیادی به ارتباط کودک با بزرگسالان دارد . هرچه محبت و صمیمیت پدر و مادر نسبت به کودک بیشتر باشد ، زمینه همانندسازی مناسب با والدین نیز بیشتر خواهد شد .

به هر حال ، هر کودک به طرق گوناگون، آینه ای است که ویژگیهای والدینش را نشان می دهد .



## رشد عاطفی :

کودکان این گروه سنی ، **عواطف خود را به طور آشکار ابراز می کنند** . بروز ناگهانی خشم و ترس در این گروه بسیار عادی است . بعضی روانشناسان اعتقاد دارند باید به کودکان اجازه دهیم احساسات خود را آزادانه ابراز کنند تا با ابراز عواطف خود بتوانند آنها تشخیص دهند .

در این سنین ، **خشم** زمانی بیشتر دیده می شود که کودک خسته یا گرسنه باشند یا با مداخله بیش از اندازه بزرگترها روبه رو شود . کودک در طول چند سال اول زندگی و تا **حدود سن ورود به مدرسه** ، روش غلبه بر خشم خود را به مرور می آموزد و آن را در کنترل خود در می آورد . کودک تا قبل از سن مدرسه ، معمولاً ناراحتی و خشم خود را بصورت **گریه** ظاهر می کند ، ولی بعد از ورود به مدرسه بتدریج یاد می گیرد که ناراحتی خود را به **گونه های دیگر** بیان کند .

در این مرحله ، کودکان به علت روبه رو شدن با موقعیت های بسیاری که بیشتر آنها نیز **تازگی** دارد و نیز به دلیل قوه تخیل فعال ، ممکن است ترس های زیادی داشته باشند . بسیاری از ترس ها غیرمنطقی است .

**۱- امنیت :** احساس امنیت عاطفی از مهمترین عوامل رشد رضایت بخش کودک است . **احساس امنیت از طریق محبت کردن به کودک و تایید او حاصل می شود .** کودک باید احساس کند که صمیمانه دوستش دارند و او را به عنوان یک فرد تایید می کنند .

**۲- حسادت :** حسادت کودکان در این سن بسیار طبیعی است . فراوان دیده شده است که تولد یک نوزاد جدید در خانواده و توجه والدین و سایر بستگان به او ، حسادت کودک را برانگیخته است . **بزرگسالان و مربیان باید از مقایسه کودکان با یکدیگر و تبعیض بین آنها شدیداً پرهیز کنند و به کودکان توجه یکسانی داشته باشند و اگر قصد تشویق یکی از آنها را دارند ، نباید موجبات رنجش دیگران فراهم کنند .**

**کودکان از سنین ۳ تا ۶ سالگی علاقه شدیدی به مربی خود دارند و سعی می کنند توجه او را به خود جلب کنند .** از اینرو مربی باید توجه داشته باشد که اگر کودکی بیش از اندازه مورد محبت قرار گیرد ، حسادت سایر کودکان را برمی انگیزد .

**۳- ترس :** مقدار متعادل و منطقی ترس برای کودکان ضروری است . در سنین ۳ و ۴ سالگی ، انواع ترس های کودکانه طبیعی است ؛ ترس از تاریکی ، رعد و برق ، ترس از بعضی از حیوانات و .. در بین کودکان شایع است و تا ۵ و ۶ سالگی غیرعادی نیست .

**ترس های غیرمنطقی و مرضی ، بیشتر در کودکان ناراحت ، مضطرب و وابسته دیده می شود .** معمولا در اینگونه کودکان علائم دیگر تشویش و ناامنی ، مانند اختلال در خواب و خوراک ، جویدن ناخن ، شب اداری و .. نیز دیده می شود . درمان این کودکان با تغییر وضع زندگی و روابط خانوادگی و از بین بردن ناراحتی و اضطراب امکانپذیر است .

**ترس کودکان باید پذیرفته شود و هرگز نباید مورد تمسخر دیگران قرار گیرد تا اینکه با رشد ذهنی بیشتر بر ترس خود غلبه کند .**

از مهمترین اقداماتی که ترس های کودکان را از بین می برد ، **پیدا کردن علت تشویش و نگرانی** کودک است .

**لکنت زبان :** لکنت زبان در بین کودکان بسیار شایع است و بیشتر در بین پسرها و در سنین ۲ تا ۵ سالگی دیده می شود . **در بسیاری از موارد ، بین لکنت زبان کودک و حالات عاطفی او ، ارتباط زیادی وجود دارد ؛** یعنی لکنت زبان بر اثر اضطراب و ناراحتی کودک بوجود می آید . گاهی لکنت زبان به علت اختلالی است که در رشد مغز پیش می آید . برای درمان لکنت زبان ، مخصوصا لکنت زبان که به علت اضطراب و ناراحتی های کودک بوجود آمده باشد ، باید به کودک توجه زیادی کرد و سعی شود تا کشمکش ها و ناراحتی های کودک تا آنجا که ممکن است از بین برود . **این ناراحتی ها با رفع اضطراب و ناراحتی کودک از بین می رود .** بهبود لکنت زبان به مرور صورت می گیرد .

# رشد اخلاقی :

رشد اخلاقی کودک با سایر جنبه های رشد ارتباط دارد و تا کودک قدرت فهم و درک لازم را پیدا نکند ، امر و نهی بزرگترها باعث رشد اخلاقی او نمی شود . دستورات اخلاقی والدین ، باید در حد توانایی آنان باشد و اگر کودکان نتوانند نصیحت های والدین را درک کنند ، قطعاً با شکست مواجه خواهد شد .

بزرگ ترها نباید رفتاری را که شایسته نمی دانند و نمی خواهند فرزندانشان به آن مبادرت ورزند انجام دهند . در واقع والدین باید مواظب رفتار خود باشند وگرنه دستورات اخلاقی بدون پایبندی والدین سودی ندارد . اگر پدر و مادر ، صادق ، درستکار ، وقت شناس و ملزم به رعایت رفتارهای پسندیده اخلاقی باشند ، کودکان به آسانی چنین رفتار و صفاتی را می پذیرند و به آنها عمل می کنند .